

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Modstandskampen 1940 - 45

1 · Februar 1998

Gestapofanger
Krigssejlere
Modstandsfolk

MOESTIGE
28 Jan. 1998

SAMMENSLUTNINGEN
AF DANSKE FANGER
FRA FRIHEDSKAMPEN
1940 - 45

HORSERØD
FRØSLEV
DACHAU
HANNOVER-STÖCKEN
NEUENGAMME
SACHSENHAUSEN
STUTTHOF
BUCHENWALD
THERESIENSTADT
RAVENSBRÜCK

Modstand - vist nytter det...

Modstandskampen 1940 - 45

Gestapofanger Krigssejlere Modstandsfolk

Sammenslutningen af danske fanger fra Frihedskampen 1940-45

Formand: Villy B. Jensen, Lindevej 12, 3200 Helsingør. Tlf. 48 79 45 91.

Sekretær: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Lille Værlose. Tlf. 42 48 56 74.

Kasserer: Bernth Johannesson, Johs. V. Jensens Allé 48, 4 tv., 2000 Frb. Tlf. 36 16 32 84.

Bestyrelse: Villy Karlsson, Helge Kierulff, Hans Andersen, J. E. FINDERUP, Birgit Krasnik Fischermann, Peter Møller Madsen, John Nielsen, Birgit Lærche, Lillian Olsen og Kaj Christensen

Indlæg dækker ikke nødvendigvis foreningens eller redaktionens synspunkter.

Kammeraternes Hjælpefond

Selvejende institution, stiftet 1945

Formand: Hans Andersen, Sløsevej 19, 4894 Øster Ulslev. Tlf. 53 86 55 59.

Næstformand: Mogens Dyre, Kærvej 14, 6400 Sønderborg. Tlf. 74 42 86 26.

Sekretær: Aase Beck Eigenbroth, John F. Kennedys Plads 4, 9000 Aalborg. Tlf. 98 12 32 31.

Kasserer: Poul Brandt, Glerupvej 19, 2610 Rødovre. Tlf. 44 91 13 72.

Angående ophold i Kegnæs-huset (7 sengepladser, adresse: Flejmosen 4, Østerby, 6470 Syd-Als, tlf. 7440 5342), rettes henvendelse til sekretæren: Aase Beck Eigenbroth.

Tilsynsførende: H. P. Skjoldborg, Skovbrinken 9, 6400 Sønderborg, tlf. 74 42 57 07 eller eventuelt Erik Hauberg, Holballe, Tandslæt, 6470 Sydals, tlf. 74 40 76 32.

Fangesammenslutningens Rekreationsfond

Fonden, der er stiftet af SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45, yder støtte til rekreationsophold for tidligere fanger og andre invaliderede fra frihedskampen.

Ansøgningsskema kan rekvireres hos formanden: Villy B. Jensen, Lindevej 12, 3200 Helsingør, eller i de enkelte foreninger. Der kan bevilges støtte på indtil 75% af rekreationsopholdets samlede pris, dog max. kr. 4.000.

Der ydes støtte til ophold på egentlige rekretionshjem, kuranstalter, sanatorier etc. Til ophold af mere feriemæssig karakter kan der ikke bevilges støtte.

Ansøgningsskemaet skal ved indsendelsen være udfyldt således, at samtlige spørgsmål er besvaret. Den i skemaet nævnte dokumentation skal være bilagt. Originale bilag vil blive returneret sammen med besvarelsen.

Da bevilgede beløb ikke kan udbetales til ansøgeren, men kun til rekreationsopholdets arrangør, må skemaet indsendes i så god tid, at svaret kan være fremme, inden betaling for opholdet skal finde sted. Det må påregnes, at behandlingen af ansøgninger i fondens bestyrelse tager omkring 14 dage.

Neuengamme Foreningens Rekreations- & Hjælpekasse til fordel for Frihedskampens Ofre

Adresse: Søster Lærche, Immerkær 25, 2tv, 2650 Hvidovre, tlf. 36 75 58 03.

Midlerne fra salg af frimærker med overpris, til fordel for frihedskampens ofre og deres minde, udgivet i anledning af 40 års dagen - 4. maj 1985, uddeles til rekreationsformål eller -hjælp i særlige trangtilfælde. Beløb kan søges af danske statsborgere, der er - eller vil kunne anerkendes - i henhold til lov om erstatning til besættelsestidens ofre § 1a.

Anmodning om ansøgningsskema sendes til ovenstående adresse.

ABONNEMENT, BLADREGNSKAB OG ANNONCER

Dagmar Mørk Jensen
Damms Teglgård 20, 1 th
6200 Aabenraa
Tlf./fax. 74 62 71 14
Giro 620 32 56

REDAKTION

Kaj Christensen
Sdr. Fasanvej 53, 4 th
2000 Frederiksberg
Tlf. 38 19 68 06
Ansvarshavende

Birgit Krasnik Fischermann
Gl. Vartov Vej 29, 2tv
2900 Hellerup
Tlf. 39 62 83 55

TRYK

Fjerritslev Avis Offset

TIL ABONNENTERNE

Bladet vil udkomme i månederne februar, april, juni, august og november. Stof der skal med i bladet skal være inde på redaktionen den 1. i måneden umiddelbart før.

PRIS

100,00 kr. i 1998.

Modstandskampen 1940 - 45

Gestapofanger
Krigssejlere
Modstandsfolk

1. 1998

*Modstand -
vist nytter det...*

Modstandskampen 1940 - 45

Gestapofanger Krigssejlere Modstandsfolk

Organ for S sammenslutningen af danske fanger
fra FRIHEDSKAMPEN 1940-45

Buchenwald-klubben
Dachau-klubben
Landsforeningen Erhvervshæmmede fra Frihedskampen
Landsforeningen Gestapofangerne
Landsforeningen af Gestapofanger fra Besættelsen
Hannover-Stöcken-gruppen
Horserød-Foreningen
Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme
Ravensbrück-gruppen
Sachsenhausen-foreningen
Stutthof-foreningen
Theresienstadt-foreningen
Krigssejlerne

Nr. 1

1998

4. årgang

Generelle ordensregler

K. L. Sachsenhausen

Vi indrykker i dette nummer af MODSTANDSKAMPEN ordensreglerne for KZ Sachsenhausen med henblik på de af vore abonnenter - det er der givet udtryk for - som mener, at vi skal give et billede af de forhold, som nazisternes Tyskland pådrog mennesker, der havde en anden mening end nazisterne.

Selv om ordensreglerne for KZ Sachsenhausen måske ikke er helt ens for de andre mange hundrede lejre, så er de dog symptomatiske for den bestialske nedværdigelse af mennesker, som - stort set - altid var nazisternes kendingsmærke.

Vi håber ikke med dette, at åbne alt for mange sår hos de af vore kammerater, der har været i KZ-lejr, men alene for, at denne skændsel aldrig glemmes.

Oversættelse: Dagmar Mørk Jensen.

Fanger i koncentrationslejre befinder sig, uden hensyntagen til alder, herkomst og stand i en underordnet stilling og må uden tøven følge befalingen fra foresatte uden protest.

Foresatte for fanger er ALLE SS-medlemmer, ledende funktionærer af SS-virksomheder (kendes på røde armbind) og de fanger, der er indkaldt til særlig ordenstjeneste og som ligeledes er specielt forsynede med armbind.

Fanger, der viser opsætsighed, som ikke følger udstedte ordrer eller på anden måde truer ro og orden i lejren vil blive straffet efter reglerne, i overensstemmelse med sværheden af deres opførsel.

Koncentrationslejren er en opdragelsesanstalt af særlig beskaffenhed. God opførsel, stor arbejdsomhed, konstant pligttopfyldende og den indre holdning, er forudsætninger for frigivelse. I lejren hersker absolut militære grundregler.

Tøjet skal konstant være rent og helt. Knapperne skal være knappet. Man må ikke stikke hænderne i lommerne eller slå kraven op. Det er forbudt at spytte eller smide papir, cigaretæsker eller tændstikker. Det samme gælder kortspil og terningspil samt al lotteri. Indbyrdes handel, bytteri af varer eller udlån af penge er forbudt. Værdisager

som ure, ringe, fyldepenne skal opbevares i depot. Det er PLIGT AT UDVISE KAMMERATLIG OPFØRSEL!

1. Foresatte

Ethvert SS-medlem er en foresat!

Tiltaleform: Hr. kommandant, hr. lejrleder, hr. arbejdstjenesteleder, hr. blokleder.

Når man møder en foresat, skal man 6 skridt før ham, rive huen af og antage stram, militær holdning og se lige ud. Når man er forbi og 5 skridt efter, sættes huen på igen. En fange, der anråbes, skal højt svare HER! Derefter hurtigt løbe til den foresatte, tage huen af og blive stående 6 skridt fra den foresatte, hvorefter han højt og tydeligt svarer. Når han skal træde af, vender han sig hurtigt og løber tilbage. Hvis en SS-mand træder ind i en barak, råbes der højt: Giv agt! Hver fange indtager stram militær holdning og ser på den foresatte.

Hvis en fange kommer ind på et kontor, melder han højt: Beder om til ladelse til at træde ind. Foresatte må ikke tiltales uden efter ordre.

2. Enhver henvendelse til en foresat sker via en blokkældste

Formænd, bord- stue- blok- og lejr-ældste er foresatte. Fanger, der arbejder, hilser kun i særlige tilfælde efter ordre fra SS-ansatte.

Ved mytteri, voldelige angreb eller flugt anvendes skydevåben mod fanger. Ved voldelige angreb SKYDES STRAKS UDEN VARSEL. Flygtende fanger advares, hvorefter der skydes med skarpt.

Rygning er strengt forbudt i opholdsrum og andre brandfarlige steder. Alkoholindtagelse er strengt forbudt.

3. Neutral zone og vagtkæde

Lejren er omgivet af et hegn af trådnet, der dag og nat er ladet med højspænding. »Livsfare« foran dette hegn er den neutrale zone. Den der betræder denne, bliver uden varsel skudt med skarpt.

Rundt om er en vagtkæde/stribe. Det er forbudt at betræde denne. I modsat fald bliver der efter varselsråb skudt med skarpt.

4. Appel!

Enhver fange skal *ubetinget og under alle omstændigheder* deltage i appellen. Så snart klokken lyder, løber alle hurtigt til appelpladsen til det afsnit, der hører til hans blok. Retter sig og står stille. *At tale eller at vende sig i rækken er forbudt.*

5. Alarm

Lyder alarmsignalet (trompet eller et hornsignal) skynder enhver fange, der befinder sig i lejren til sin bloks afsnit af appelpladsen. Fanger på arbejdskommandoer uden for lejren samler sig straks på deres arbejds-kommandos samleplads. Bliver der skudt, kaster enhver sig straks til jorden og lægger hovedet op under armen, og bliver liggende til vagten giver besked på, at man kan rejse sig. Ved natalarm (også luftalarm) bliver alle liggende i sengen, indtil der bliver givet ordre.

6. Vækning

Ved første ringetone, står man straks op. Det er forbudt at stå op før. De nederste vinduer åbnes straks. De der ligger i øverste køjer, reder straks deres senge. De, der ligger nederst, vasker sig først og reder så deres senge. Overkroppen skal være bar, når man betræder vaskerummet. Skjorten bliver i opholdsrummet.

7. Indlukning

Ingen må lægge sig til at sove før klokken ringer. Så snart klokken lyder, begiver alle sig i løb til sin barak. Dørene låses. Før man går til ro, vasker hver fange sig, særligt fødderne. Husk tandbørstning! Bukser og underbukser tages af og lægges sammen hver for sig på en bænk eller skammel. Fangenummeret skal vende op.

Det er forbudt at gå i seng med underbukser eller undertroje. Der må ikke læses i sengen. Ved 2. ringning slukkes lyset. Derefter hersker absolut ro. Kun én ad gangen må gå ud om natten. I tidsrummet fra den første ringning til vækning sker, må ingen forlade barakken.

Det er også strengt forbudt at se ud af vinduet.

Efter vækningen bringes seng og stue i orden. Syge fanger melder sig til blokleder. Fangerne føres i rækker til badning.

Hver fange skal selv rede sin seng. Undtagelser kan i enkelte tilfælde bevilliges af den blokkældste. Det er forbudt at opbevare nogen som helst genstande eller beklædningsdele i sengen. Halmsækkene skal ligge pænt og lige. Hovedpuden skal være firkantet og være samme højde og bredde.

Arbejdspligt: Alle fanger er forpligtet til at arbejde.

8. Arbejdskommando

Alle fanger bliver tildelt en arbejds-kommando. Det er forbudt selv at skifte arbejdskommando. Alle skal omhyggeligt og efter bedste evner udføre de ham pålagte arbejder. Den der uden ordre forlader sin arbejdsplads, bliver betragtet som desertør og strengt straffet. Beboede SS-barakker må ikke betrædes. Det er strengt forbudt at have kontakt til civilpersoner.

Når der efter optællingsappellen kommanderes hen til arbejds-kommandoen, skynder alle sig, uden støj og uden at snakke med nogen til den arbejdskommando, som han er tildelt og glider stille på plads. Udmarchen foregår i takt. på kommando: Huen af, river alle huerne af, holder den i højre hånd uden at krølle den. Hånden strakt ned, hovedet højt, blikket lige ud. Man retter ind efter den foranstående. Samme fremgangsmåde ved indmarchen.

9. Ordensregler

Det øverste bræt er til breve, tandpasta, barbertøj, tobak o.s.v. På den nederste ligger den rene omvendte

spiseskål og ovenpå den det omvendte krus, bagved til højre ligger brød og andre levnedsmidler. Ske og kniv sættes i dørlisten. Alle dele og reolen holdes absolut rene. Frakken ligger pænt foldet på bunden af skabet. Nr. skal kunne ses. Skoene stilles om aftenen rettidigt før der ringes, rengjorte, 3 skridt fra barakken. De skal være let-børstet og stå foran skabet. Strømperne anbringes oven på skoene. Det er forbudt at tage strømper med i sovesalen.

10. Post

Posten bliver først udleveret eller bragt efter censuren. Hver fange må modtage 2 breve eller kort pr. måned. (og skrive). Det skrevne skal være tydeligt at læse. Ankomstbrev kan skrives med det samme. Hver fange må underrette sine pårørende. Der må ikke skrives om lejrforhold, sygdom, aflusning eller orlovsansøgning, heller ikke om penge. I brevene skal linierne benyttes. Der må ikke anvendes forkortelser eller understregninger. Kun personlige meddelelser er tilladt. Posten skal afleveres personligt i åben stand og med løse frimærker, til bloklederen. Det er forbudt at sende pakker o.l. til pårørende. Med øjeblikkelig virkning kan fanger modtage pakker med levnedsmidler fra deres pårørende. Det antal pakker, en fange kan modtage, er ubegrænset, men indholdet skal dog spises på modtagelsesdagen eller dagen efter. Er det ikke muligt, bliver indholdet fordelt til andre fanger. Misbruger en fange forsendelser til at modtage værktøj eller andre forbudte ting, straffes det med dødsstraf. Hans barak får 3 måneders forbud mod at modtage pakker.

11. Pengeforsendelser

Det er tilladt fanger at modtage penge på postanvisning fra pårørende. Beløbet godskrives på fangens konto i fængselsforvaltningen. Til indkøb i kantinen kan fangen hver uge disponere over 18 RM. Men alle indkøb skal foregå som foreskrevet uden kontante penge. Det er strengt forbudt for fanger at have kontanter på sig, også udenlandske. De må heller ikke opbevares i opholdsrum e.l. Overtrædelse heraf bliver straffet strengt og fundne penge bliver inddraget til fordel for statskassen.

12. Indsamlinger

Indsamlinger af enhver art er forbudt. Undtaget er frivillige indsam-

linger til avishold. Bidrag må indføres med nr. og navn på en liste og beløbet angives af giveren selv. Avisafregning foretages af blokældste og de to stueældste. Bilagene skal regelmæssig forevises bloklederen.

13. Anmodninger og klager

Enhver fange kan skriftlig fremlægge ønsker eller klager. De modtages af bloklederen, der er forpligtet til at viderebringe dem. Fællesklager, der kan opfattes som mytteri er strengt forbudte. Fanger, der ønsker at rapportere eller foretræde for kommandanten må skriftlige meddele dette til deres blokleder.

14. Fritid

Fanger må i fritiden i opholdsrummet i deres barak beskæftige sig med læsning, skriveri eller underholdningsspil. Lotteri eller spil om penge er forbudt.

Det er strengt forbudt at betræde fremmede barakker, at læne sig mod

barakken, at støje, fløjte eller synge eller lege uden for barakken. På den isolerede zone, (om blok 11 & 12) hvor der er hvide sten, på vejen til gartneriet eller mellem værelsesbarakkerne og den nye lejr.

Det er tilladt at bevæge sig på de dertil indrettede frie pladser inden for lejrområdet. Forsamlinger eller følgeskab af mere end 3 personer er forbudt. Oplysning og underholdning fås på biblioteket og i radioen. Med lejrkommandantens tilladelse må man holde nationalsocialistiske aviser.

15. Rygning

I barakker og i arbejdstiden såvel som mens man rykker ind og under appel er rygning forbudt. Der må heller ikke ryges en halv time efter vækning.

16. Sygemelding og badning

Syge fanger melder sig hos bloklederen. Den der med vilje eller af bevist

letsindighed ikke går til behandling, bliver straffet, ligesom den der foregiver at være syg. Behandling i sygebarakken sker kun før og efter arbejdstid. Tidspunktet bliver bekendtgjort af bloklederen. Alle fanger skal deltage i bad. Til og fra march foregår samlet i geled på 5.

17. Brud på lejrreglerne

Brud på reglerne skal straks meldes. Specielt hvis man får kendskab til forberedelser til eller aftaler om flugtforsøg. Ligeså omkring tyveri, bedrageri, alkoholafhængighed eller lotteri samt brud på § 175. Den, der undlader at anmelde, bliver lige så hårdt straffet som gerningsmanden.

Der findes kun én vej til frihed:
dens milepæle hedder:

Lydighed, flid, ærlighed, orden, renhed, nøgternhed, sanddrøhed, offersind og kærlighed til fædrelandet:

*Oranienburg, den 6. nov. 1942.
Konzentrationslejr Sachsenhausen.*

2 brødre mødes - og skilles

Jeg var på den transport, som afgik fra Vestre Fængsel den 19. februar 1945, og som - efter 12 døgn indespærring i kovogne - ankom til Dachau den 2. marts. (Denne transport har jeg beskrevet i »PIGTRÅD« nr. 1 febr. 1991).

Nogle dage før os var ankommet en transport fra Frøslev, og der blev spejdet efter kendte ansigter.

Den første, jeg genkendte, var en barndoms- og ungdomskammerat, som hed Axel. Jeg skulle netop til at sige: Hej Axel, da han lagde fingeren på munden for at betyde mig, at jeg skulle tie. Lidt efter hev han mig til side og sagde: Du må endelig ikke kalde mig Axel, jeg hedder Lars. Ingen forklaring var nødvendig, og vi fik mangan en god snak de følgende dage.

Axel havde en yngre bror, som også var min tidligere legekammerat. Jeg fik nu at vide, at han, som hed Mogens, var blevet taget et par måneder tidligere og vist nok sad i Neuengamme. Ikke mange dage efter vores første samtaler begyndte Axel at føle sig sløj og måtte melde sig til læge, hvilket var det sidste, man ville gøre,

men her var det nødvendigt, og han blev indlagt på reviret.

Da den - med længsel ventede - dag oprandt, hvor de hvide busser kørte ind i lejren for at hente os, var Axel og med ham flere af vore kammerater for syge til at klare en bustransport til Neuengamme. Med stor sorg måtte vi efterlade dem på reviret, men - med de svenske røde korsfolks løfte om, at de ville blive hentet i ambulancer; - og dette løfte blev holdt.

Ved ankomsten til Neuengamme var en af de første bekendte, jeg løb på, netop Mogens. Vi fik os en god snak - som jeg havde fået med Axel i Dachau. Jeg blev heldigvis hurtig klar over, at Mogens ikke vidste, at Axel var taget og nu lå på reviret i Dachau, så det nævnte jeg ikke noget om. I vores samtaler fortalte Mogens, at han havde været så heldig at blive sygepasser på reviret, hvor han følte, at han kunne være til hjælp for de syge kammerater.

Nogle dage efter vores ankomst til Neuengamme kom Mogens over til mig, og jeg kunne se på ham, at der var hændt noget.

Han fortalte mig nu, at han - som

sygepasser ved reviret - havde været med ved modtagelsen af ambulance-transporten fra Dachau.

Her havde han specielt taget sig af en kammerat, som var meget hårdt medtaget. Først efter flere dages forløb gik det op for ham, at denne syge kammerat var hans egen bror.

Mogens var selvfølgelig glad for, at netop han havde haft mulighed for at hjælpe Axel, så meget som der under de givne omstændigheder gaves mulighed for. Men samtidig var han chokeret over den meget dårlige tilstand, som Axel befandt sig i.

Få dage efter afgik en svensk ambulancetransport mod Sverige, og vi håbede på, at det var Axels redning.

Desværre har denne beretning ikke nogen happy ending: Efterfølgende er, hvad jeg senere erfarede: Da transporten nåede København, var Axel så dårlig, at Røde Kors folkene ikke turde fortsætte, men søgte ind på et hospital, hvor Axel kom i behandling, men uden resultat; han døde og blev begravet under andet navn.

To brødre mødtes - og skiltes - uden et sidste farvel.

Ernst Nielsen, Dachau 142620

De ville bare sejle!

Fortsat fra sidste nummer....

Ankomst til Teheran, Persien

Vi skulle igennem sneen og over et pas, der lå helt oppe. I nærheden gjorde vi holdt og kom ind i en slags kro, hvor vi blev hele natten. Der købte vi varm the og en slags pandekagebrød, så vi manglede ikke noget. Om morgenen startede vi igen vores bjergkørsel mod Teheran. Vi måtte af vognen et par gange for at skovle og skubbe den fri. Donkeymand Christian, som altid kunne finde på noget sjovt at sige, råbte højt: »Kom så gutter, det gælder vores frihed!« Så blev der lagt kræfter i, vi skulle jo nødigt tilbage til flere fængsler eller det der var værre.

Det var et flot bjerglandskab, og det blev varmere. Hen ad 11-12 tiden var vi i Teheran. Vi holdt bl.a. foran en meget flot villa, hvor vores perse-re var ude og orientere sig, hvor lejren lå. Og pludselig kørte vi ind i lejren.

Der var flere hundrede telte og andet militærkram. Vi blev læsset af og kom ind i en stor træbarak. Der blev vi budt velkommen af den øverste chef for hele den engelske hær i Persien. De havde desværre, sagde han, ingen marineuniformer, men vi fik skrevet os ind i en protokol, og blev siden ført hen til uniformslageret. Der fik vi fuld uniform med frakke, flere sæt undertøj, en køjesæk til at have det i, og sågar en stålhelmet, men intet gevær. Vi fik to telte til vores rådighed, et for officerer og et for menigt mandskab. Derefter kom vi i et dejligt varmt baderum og tog vores nye uniformer på. Fra det øjeblik var vi i den engelske hær. Det var en dejlig fornemmelse at komme af med de russiske vatjakker og bukser samt elefantstøvlerne, der gnavede nogle store sår på hælen. Bagefter fik vi sat en dunk benzin og en tændstik til hele bunken, og så var det væk.

Efter det gik vi i kantinen for at spise og snakke med nogle soldater. De var fantastisk flinke mod os alle. Vi var godt trætte, da vi omsider kom til køjs, hvor vi i teltene lå på lærredsbrikse med tæpper over os.

Afrejse fra Teheran, Persien

Vi sagde farvel til vores danske og engelske venner, for vi skulle videre til Alexandria i Egypten. Vi skulle først flyve derned, men maskinen var fløjet, da vi kom til lufthavnen. Vi skulle så rejse med tog, men det var vi også blevet vant til.

Fra Teheran banegård kørte vi så på det iranske jernbanenet op i bjergene. Højt oppe og langt ned, igennem tunneller og over broer. Det var altsammen bygget af Kampsax' ingeniører i Persien.

Vi kørte sammen med engelske soldater, og vi skulle over Basra ved Røde Havet.

Vi blev hurtigt dygtige til det engelske sprog, vi talte jo hver dag med soldaterne fra England. En af dem kom fra Newcastle Upon-Tyne, han fortalte os, at han havde mange venner blandt danske søfolk, som havde pool i Newcastle. Det var to amerikanske soldater, der kørte damplokomotivet, for vi stoppede flere gange. Når vi stoppede, var der pause til at lade vandet, for toiletterne var ikke for gode. En af gangene stoppede vi midt i en appelsinplantage, vi fik travlt med at tage frugter. Midt i det hele kom et par araberryttere ridende og svingede en stor pisk hen over os. Et par af officererne skød lige over dem, hvorefter de forsvandt i en fart.

Basra - Røde Havet

Da vi nåede Basra ved Røde Havet, kom vi med en lille færge over bugten. Der så vi for første gang allierede skibe, der lå i havnen og til ankers; Liberty- og empirebåde og andre både, samt flere destroyere og hangarskibe. Handelsskibene var også svært bevæbnede med luftskyts og en stor kanon agter. En mindre kanon foran i stævnen.

Da vi kom i land fra færgen, kom vi op i en truck med soldater. Vi kørte til en engelsk militærlejr, hvor vi fik forplejning og overnattede i telte. Næste morgen måtte vi tidligt op og lave morgengymnastik og gøre eksercits. Det lærte vi hurtigt, bare man var midt i rækkerne og fulgte de andre. Skipperen var ikke med, han havde

fået kaptajnrang på skulderstropperne, så han slap. Han var også den af os, der haltede mest af sår fra elefantstøvlerne. Vi fik en god breakfast og fik derefter ordre til at stille op for transport videre over den persiske ørken.

Haifa

Det foregik igen i trucks, men udelukkende med engelske tommy'er. Det var en konvoj af fem-seks trucks og et par jeeps. Det næste stop, vi havde, var Bagdad, hvor vi fik forplejning, før vi fortsatte videre i ørkenen. Vi kom til Damaskus med et kort ophold, og så kørte vi igennem Bethlehem, Jerusalem, for endelig at komme til Haifa.

Der fik vi tid til at se på havnearealet, man kunne nok se, der var krig hernede, for det vrimlede med soldater af alle slags. Havnen var fyldt op med handelsskibe og destroyere. Der hilste vi for første gang på nogle engelske marinere, som vi senere fik meget med at gøre.

Cairo

Næste dag - efter gymnastik i lejren og breakfast - kørte vi videre mod Cairo. Vi rejste med færge over Suez Kanalen, og der var til sidst en snes trucks og jeeps i bilkonvojen.

Vi kørte ind i en engelsk militærlejr, hvor vi efter forplejning foreløbig fik anvist to telte. Senere kom den danske konsul og hans vicekonsul og hilste på os. Han fik nogle kuverter fra den danske konsul i Teheran. Vi fik at vide, vi skulle være nogle dage i Cairo, og vi ville få civilt tøj.

Vi sagde pænt farvel til englænderne, som havde behandlet os godt, hvorefter vi blev indkvarteret på et hotel i Cairo.

Vi blev så kørt i personbiler ind til et stormagasin, hvor vi fik nyt tøj på fra inderst til yderst. Bagefter blev vi kørt til et stort hotel i bykernen. Der skulle vi være et par dage med fuld forplejning. Vicekonsulen havde selv et hotel, som hed Cecil Hotel. Han og hans kone ville have, at de to mes-sedrenge kom og spiste sammen med dem hver dag, så vi sad rigtig til bords sammen med højtstående offi-

cerer fra den ottende britiske armé.

En af dagene var vi på konsulatet og hilse på de danskere, der var i Cairo. Der var en stor dansk cementfabrik lige uden for byen. Den blev vi kørt ud for at se. Vi blev også inviteret til en stor middag på et stort hotel og restaurant ude ved de store pyramider. Under middagen var der en af damerne, der spurgte, om der var nogle fra Korsør (der var jo to), for hun var datter af en forretningsmand fra byen.

Om aftenen på hotellet var der nogle, der fik meget spiritus, det var noget, der slog. De havde jo ikke fået det i atten måneder. Om natten lå det halve af besætningen på gulvet og sov, sengene var simpelthen for bløde til dem.

Vi havde det fantastisk godt i Cairo, de vidste ikke alt det gode, de vil gøre for os. Vi var bl.a. inde i en stor basarbygning. Man skulle have en særlig tilladelse for at komme ind.

Alexandria

Efter tre, fire dage sagde vi pænt farvel til vores danske værter og tog med et tog til Alexandria. Der blev vi modtaget af de engelske havnemyndigheder, som havde med søfart at gøre. Derefter blev vi kørt hen til den engelske Navy House, hvor vi blev indkvarteret. På Navy House mødte vi flere danske søfolk, bl.a. Peter Bertelsen, som også var fra Korsør. Han og nogle andre var lige afmønstret fra M/S »Robert Mærsk«, så vi fik en ordentlig snak med ham. Han sagde bl.a., at der var flere danske skibe hernede i øjeblikket: »Tureby«, »Gudrun Mærsk« og mange flere. Det gik hårdt for sig med skibene i konvojerne. Der var mange, der var blevet torpederet, nu ville han prøve at få en båd, der gik igennem Suez.

Den næste dag blev vi indskrevet i den engelske Navypool, og nu var alle klar til at stå til søs (vi var nu under Merchant Navy).

Alexandria havn var et mylder af skibe, den var totalt fyldt. Der lå ingen indenfor 'reden', det var alt for farligt. Havneudløbet var spærret med et stort stålnet, som en slæbebåd først skulle trække til side, før skibene kunne sejle igennem.

M/S »Hermelin« - M/S »Roberth Mærsk«

Det halve af »Axel Carls« besætning nåede lige at sove en nat på Merchant Navy House. Allerede den næste dag blev vi præsenteret for henholdsvis

»Roberth Mærsk«s kaptajn, Honore Christensen, og norske »Hermelin«s kaptajn, Eliassen, hvis to skibe lå i havnen. Fra den dag blev besætningen skilt fra hinanden, men det var vi forberedt på. Det blev til et hurtigt farvel, og nogle af dem så vi aldrig mere.

Efter påmønstring blev vi, der skulle med »Hermelin« kørt ned til havnen. Den lå med rødt flag hejst, da den lastede flyvebenzin. I »Hermelin« kom hovmester Sørensen, matros Hansen, Carl, Georg, Ove og Edmund. Der var i forvejen en dansker ombord. Det var andenstyrmand Pedersen fra Slagelse.

»Roberth Mærsk« fik matros Edward, Fransen og Donkey ombord. Vores kok kom ombord i en norsk damper sammen med andenmester Larsen. De blev henholdsvis hovmester og maskinchef.

Vores andenstyrmand Jacobsen, der var færing, kom ombord i »Store Nordiske Kabelskib« som styrmand. Vores tredjemester Blake mønstrede i en engelsk libertybåd som førstestjer.

Krigen mod japanerne sluttede, og den danske pool, som omtrent havde virket under hele krigen, blev lukket. Det var en sorgens dag. Der kom en højtstående minister fra London og holdt en afskedstale til os. Til sidst

sagde han - »Vi ses i Danmark«.

Det var takken, søfolkene fik. De kunne bare ved først givne lejlighed tage hjem. Den engelske pool kunne de ikke komme ud at sejle fra, det var først senere den blev åbnet for dem. Men så var der den svenske konsul, der kom og tilbød os hyre. Der var mange der kom i svenske skibe, dengang fra Newcastle. En del kom også i norske skibe, så de danske søfolk kom ikke hjem samlet. Det kunne de jo i sagens natur ikke gøre, nogle kom aldrig hjem, andre bosatte sig i England og staterne. Ellers kom de hjem enkeltvis til først i halvtredserne. Kun halvdelen fra »Axel Carls« besætning kom hjem igen.

Nu er der ikke mere at berette om sejladsen under krigen. Nu var der blevet fred igen, og det varede lidt inden man vænnede sig til det.

Til slut, denne beretning er skrevet til minde om S/S »Axel Carls« besætning, hvor kun nogle kom hjem.

Du kan ikke hindre sorgens fugl i at flyve hen over dit hoved, men du kan hindre den i at bygge rede der.

Kinesisk ordsprog

- for en sikkerheds skyld

A-kassen for Selvstændige Erhvervsdrivende

ASE er Danmarks største og billigste A-kasse for selvstændige erhvervsdrivende, medarbejdende ægtefæller, direktører og andre virksomhedsledere.

11 regionskontorer landet over er behjælpelige med gode råd om arbejdsløshedsforsikring, efterløn, etableringsydelse og klippekort.

Det månedlige kontingent er kun 379,50 kr. Foreløbig har 160.000 meldt sig ind i ASE - for en sikkerheds skyld.

Regionskontorer:

Esbjerg: 75 45 23 33
Haderslev: 74 53 07 34
Hillerød: 48 24 11 33
Holstebro: 97 40 25 33
Næstved: 55 77 14 34
Odense: 65 91 01 01
Taastrup: 43 71 94 25
Vejle: 75 72 70 22
Viborg: 86 60 18 88
Aalborg: 98 10 18 33
Århus: 86 12 94 22

Hovedkontor:

Ryparken 81
2100 København Ø
Tlf. 31 18 60 00
Fax 31 18 67 00

Arbejdsløsheds-kassen
for Selvstændige
Erhvervsdrivende
i Danmark

Tale til 4. Maj festen på 4. Maj Kollegiet Århus 1997

På sin vis synes jeg, at det er en vis flothed af mig at gribe ordet på denne dag, da jeg ikke så meget som selv var øjenvidne og ikke på denne måde kan siges at have et personligt indtryk af begivenhederne. Og det at bo på dette kollegium synes for mig lidt ufortjent måske, da min far døde, da jeg var lille, og at han således ikke har fortalt mig gamle soldaterhistorier som godnathistorie. For på sin vis synes jeg, at det at have rod i frihedskæmpermiljøet og at være formet af det måtte være en del af det at bo her. Ens baggrund. Men sådan tror jeg ikke, I ser på det.

Hvad der måske primært er udslagsgivende for min berørthed og tanker er grotesk nok ikke i første omgang frihedskæmperne selv og deres indsats, men det, at det er en naiv misforståelse, at krigen standse- de 4. maj 1945. For sårene, der skulle heles efter krigen og skulle læges, sid- der ikke kun stadig på frihedskæm- perne. De sidder også på efterkom- merne, på en del af mine jævnaldrene nu 51 år efter. Og det ryster mig. Pri- sen for Danmarks frihed er stadig nærværende. Der er nogen, der »tab- te« deres bedstefar i den sidste uge under besættelsen. Deres mor eller far mistede deres far i en ganske ung alder. Så meningsløst. Nogen blev fysisk invaliderede. Andre måtte have nervepiller op til i dag, de der beholdt følelserne og stadig har indre skræm- mebilleder af de menneskeøjne, de skød ind i, bag hvilke der måske var en familiefar som dem selv og i bedste fald en elsket husbond. Og de tysker- tøse, der blev ydmyget... Og så var der dem, der kapslede følelserne inde, stængede dem inde som et dyr for at overleve, og var en levende død, sådan en far må være svær at have.

Jeg har læst, hvad Marius Fiil fra Hvidstensgruppens sidste ord var, da han netop havde fået sin dødsdom. Disse ord går gennem marv og ben og får det til at løbe mig koldt ned ad ryggen. Denne jyde havde et rystende stort menneskeligt format. Ubegribe- ligt stort. Han havde set sine venner bukke under for anonyme tyskeres kugler, sine landsmænd lide pga.

tyskere, tyskere der ødelagde hans nation. Må sådan en mand ikke hade? Hans sidste ord - i opret tilstand var: »Vi er ikke forbrydere, men Tyskland er trængt ind i Danmark, og vi er i krig. De kan være sikker på, at de unge, som sidder her, er rede til på ærlig vis at række unge tyskere hånd- en«. Tænk at have fatning til at sige dette - og jeg tror, han mente det; når han lider sit livs nederlag og ikke ved, om hans kamp er forgæves. Jeg tror ikke, at jeg havde kunnet gøre det.

Det rørte mig dybt, da jeg hørte en herfra ærligt stå ved, at vedkommen- de ikke var alt for vild med alt, der var tysk. For det, måske had udspringer ikke af snævertsyn eller fordomme, men kærlighed til ens nærmeste og de sår, som man i ens kærlighed til dem har arvet. Og jeg giver mere for den ærlighed end for hyklet tolerance.

Den åbenlyse kærlighed og stolt- hed, I udviser med billeder af jeres soldaterfædre eller -bedstefædre på væggene uden mindste flovhed, er sjælden for vores generation og rører mig.

I kender vel alle historien bag 4. maj kollegierne. Alligevel vil jeg for en ordens skyld repetere den. Der var efter befrielsen lavet en indsamling til fordel for de få procent af befolkning- en, der ville forsvare deres land. Det ville have været både let og fortjent og fristende at rejse et frihedsmonument over sig selv, der ville blive stående til Gud ved hvornår, med ens eget navn i i bedste »tag« stil: »Kilroy was here«.

Tænk at have overskud til at være både uselvsk og fremsynet efter blod, sved, tårer, tab og økonomisk ruin! - Og det ikke bare personligt, men på landsplan!

Da jeg kom ind på 4. Maj Kollegiet i Århus, var jeg noget skeptisk: »De var garanteret både krigsgale og våbenli- derlige - og Gud, konge og fædre- land«. På min gang var der kun én, der havde været i hæren, og efter til- strækkelig vederkvægelse i vin kunne han saligt udbryde: Dronning Marg- rethe længe leve...« Så min antagelse var jo forkert. En af mine venner må have haft den samme tanke, for han sagde »Tjek lige loftet for våben, Rik-

ke«. Det er let at tænke, at 4. Maj Kol- legierne som en anden hitlerisk tanke- gang skulle opdrætte nye fri- heds-kæmpere. »Just in case«. Men formålsparagrafferne for 4. Maj Kolle- gierne gør den tankegang til skamme.

For 4. Maj Kollegiet »skulle være et hjem for unge af begge køn, der under et fælles kollegieliv med kammerater fra alle samfundslag kan nå frem til den samhørighedsfølelse, der er en betingelse for en sund udvikling af demokrati og frisind«. Som sande forældre ønskede de, at deres efter- kommere skulle have mulighed for, hvad de selv blev frataget. De måtte opgive uddannelse, ungdom og fami- lieliv.

Og jo, diskussionerne har de måske forudset. Men da de ikke lod sig dik- tere, har de nok ikke i deres vildeste drømme ønsket sig mere, end at vi tog stilling og havde en holdning. Også når man som jeg kom frem til: Jeg vil- le ikke gøre det. - Heller ikke som mand.

Og jeg må spørge mig selv, om den- ne uselvskhed og idealisme nogen- sinde er blevet belønnet og påskønnet efter fortjeneste.

Var det ikke for dem, fik jeg ikke lov til at nøjes med Deutsche Gehölzflora, så var det tysk grammatik fra barns- ben, og kongehuset havde kun efter- ladt Amalienborg som et tomt frag- ment.

Krigen er slut. Gudskelov. Vi er vok- set op i en frihed, vi tager for givet. Men kampen fortsætter. Det er ikke alle kampe, der gives medaljer for, ikke alle, der kommer i avisen. Men slaget kan være lige så stort og afsav- nene lige store. Og jeg tror, at det sta- dig er vigtigt at holde sig for øje, at kæmpe for hvad man har kært. I det store eller små.

På Århus 4. Maj Kollegium var der et begreb, jeg har nævnt det for nogen enkelte her, men de forstod det ikke helt som jeg selv, tror jeg. Det var som om, at nogen syntes, det var lidt lat- terligt. Begrebet er »4. Maj ånd«. Der er noget, der hedder at smykke sig med lånte fjer, vil jeg godt medgive. Men der er forskel på at føle en blan- det stolthed og ydmyghed overfor ens

forfædre, som nogen føler forpligter, og at hovere. Jeg forstår godt, hvis I kan more jer som mig over, at en biologistuderende kan fremture: »Lad os få lidt 4. Maj ånd«, når der er tale om noget miljøvenligt opvaskemiddel til køkkenet. Alligevel ligger der en klogskab deri, for hvis man kan slippe med livet i behold og bare være et par kroner fattigere og gøre verden en mikroskopisk smule bedre, er man vel lidt smådum, hvis man ikke gør det. Eller også bare ganske almindelig.

Jeg vil gerne udbringe en skål

En skål for de i jeres familie, der kæmpede for, hvad de havde kært og sikrede Danmarks befrielse. Og en skål for de, der i dag kæmper ikke nødvendigvis for Danmark, men for hvad de tror på og har kært. Og en skål for et frit Danmark. Måtte det være frit længe endnu.

Rikke Storgaard

(Forkortet af redaktionen)

RECEPTION

I anledning af min 75 års fødselsdag den 13. april 1998.

**Tirsdag den 14. april
åbent hus fra kl. 13-17
på Bymose Hegn Hotel og
Kursuscenter**

Bymosegårdsvej 11, Helsingø.

Ved indfartsvejen til Helsingø er der tydelige vejskilte til centret. Der er stor fri parkeringsplads og alle faciliteter for handicappede. Umiddelbart efter Falckstationen går vejen til højre ned til centret. Der er gode forbindelser med tog og bus.

Villy B. Jensen (Krølle)

Formand for Sammenslutningen

Stiftelsen »Hvide Busser til Auschwitz«

Den kendte norske stiftelse Hvide busser til Auschwitz etablerer sig nu i Danmark. 2500 skoler over hele landet er allerede inviteret til at sende sine elever på holdningsskabende ture til koncentrationslejre i Polen og Tyskland.

Stiftelsen Hvide busser til Auschwitz (HBTA) har eksisteret i fem år i Norge og arbejder på idealistisk grundlag. HBTA opstod som en modreaktion på den voksende nynazisme ud fra et ønske om at give unge mennesker kundskab og holdning, som gør, at de selv kan tage et ansvar for at skabe en verden, hvor menneskeværd og demokrati bliver respekteret.

Hvide busser til Auschwitz i Norge arbejder med at etablere en dansk afdeling, og med i det danske interimstyre er Birgit og Kjeld Jørgensen i Hinnerup. De er på ture fra 2.-7. december, men kan nås på mobiltelefon 20 73 10 37 eller 20 73 10 38. HBTA's daglige leder i Norge, Helga Arntzen, træffes på 00-47-90 04 59 64. Mere information findes på Hvide

busser til Auschwitzs hjemmeside www.perleporten.no/hvitebusser.

Venlig hilsen

Helga Arntzen

Daglig leder

(Mere i næste nr. af Modstandskampen, red.)

Oplysning

Ifølge Neues Deutschland har der i Gedenkstätte Buchenwald været afholdt et forum, der hed »Kunst i Helvedes forgård«.

Man kender til over 100 kunstværker fremstillet i Theresienstadt.

Weimars overborgmester oplyste her, at man i februar 1998 åbner en udstilling i Gedenkstätte Buchenwald, en retrospektiv udstilling over kunstværker opstået på Ettersberg.

VMJ

Modstandsbibliotek

På Bernadottegården i Roskilde har vi gennem nogle år modtaget en del bøger om Besættelsestiden som gaver eller arv.

Disse bøger vil vi gerne låne ud til beboere og personale for at sidstnævnte kan få en viden om en tid, som ikke må gå i glemmebogen.

Vi har derfor truffet aftale med Roskilde Bibliotek om hjælp til registrering og anden praktisk hjælp, så vi kan komme i gang.

Vi vil gerne udvide dette bibliotek, da vi tror, at der rundt omkring findes mange bøger fra den tid - bøger som er i fare for at blive smidt væk den dag, vi flytter til en mindre lej-

lighed, eller vore børn skal rydde op efter os.

Disse bøger vil vi gerne være med til at redde.

Har du nogle bøger om besættelsestiden, vi må få. Det skal ikke være romaner, men bøger om livet under besættelsen; om modstandsarbejdet, KZ-lejrene, krigssejlerens hårde liv i konvojsejlad; tilværelsen i Brigaden og i allieret krigstjeneste - så tænk på os.

Du kan henvende dig til Bernadottegården, H.H. Kochs Vej 4, 4000 Roskilde. Tlf. 46 36 58 11 for at høre nærmere.

*Mogens Henrik Nielsen
Bestyrelsesformand*

»Pluk« fra kontakt

»Smørsalg for millioner og spirende modstand«

Lidt om en mejerielevs oplevelser omkring den 9. april 1940.

Som mejerist skal man tidligt op om morgenen, og den 9. april 1940 kom min arbejdsgiver, mejeribestyrer Christensen, Vattrup Mejeri ved Kjellerup, op på mit værelse allerede før kl. 05 og vækkede mig. Han var meget oprevet og fortalte - næsten grædende - at han havde set en del flyvemaskiner i luften på vej mod nord, og at han var bange for, at det var tyskerne, der var her. Hans frygt skulle jo vise sig at være mere end velbegrundet.

Jeg fik besked på at gå ned i mejeriet og påbegynde mit arbejde, hvad jeg naturligvis gjorde, men det var svært den morgen »at holde ild i piben«, og det tog lidt længere tid at pumpe flødebassinet op end sædvanligt.

Jeg erindrer meget tydeligt, at en af mine første tanker var den, om man nu kunne risikere at blive indkaldt som soldat og således komme til at kæmpe på tysk side, som det var sket i Østrig, som jo ved »Anschluss« var blevet indlemmet i »Det 3. Rige«, og hvor alle yngre mænd nu var blevet indkaldt.

Vi måtte jo fortsætte vores arbejde, som om intet var hændt, men en svær dag var det - som for de fleste andre - og den føromtalt frygt plagede mig mere og mere.

Samme aften kom nogle af mine kammerater op på mit værelse, hvor vi - med et moderne udtryk - »zappede« på min gamle Audiola og fik bekræftet - også over udlandet - at Danmark virkelig var blevet besat, og at Norge havde lidt den samme skæbne, men her havde tyskerne mødt betydelig modstand.

Vi blev enige om at cykle en tur, og det var naturligt, at vi kørte til hovedvej 13, der førte gennem Thorning Overby. Her placerede vi os i vejgrøften og talte meget alvorligt sammen om dagens hændelse.

På et tidspunkt i mørkningen kom der sydfra kørende en motorcykel

med en tysk soldat som fører. Han standsede og spurgte, om nogen af os kunne tale tysk, og da jeg mente at kunne klare denne »opgave« omend i beskedent omfang, »meldte« jeg mig, men nok med nogen ængstelse. Jeg husker, at tyskeren var nervøs. Han fortalte, at han var ordonnans for en kolonne militære køretøjer, som ville følge efter. Han spurgte - lidt forsigtigt - om dette var vejen til »Fieburg«, og det var jo svært at benægte. Han forsøgte også at forklare, at han nok ville blive den første tysker, der ville ankomme til Viborg. Således kan jeg jo så sige, at jeg nok var den første danske statsborger, der talte med en af vore »gæster« i Kjellerupområdet. Kort efter passerede en del tyske overdækkede lastmotorkøretøjer stedet med nordlig retning.

Flere af de »unge mænd« nærrede den samme frygt for indkaldelse, som jeg gjorde det.

Vores mejeribestyrer var en tyskerhader »om en hals« lige fra den første dag, og han gav udtryk for det ved enhver lejlighed, således også en dag, da en kolonne tyske hestetrukne kanonvogne m.v. passerede mejeriet i meget langsomt tempo, så langsomt, at vi nærrede ængstelse for, at man ville gøre holdt og måske forsøge at købe smør eller lignende. Bestyreren havde i forvejen instrueret os om, at vi i påkomne tilfælde ikke måtte sælge mejerivarer til »gæsterne« - så hellere »gi' dem en spand kogende vand«, som han udtrykte sig. I dette tilfælde fortsatte kolonnen, og »operation kogende vand« var hermed løst.

Men en dag kort tid efter skete der noget ganske særligt for vores mejeribestyrer. Ind i mejeriet kom der en tysker - ikke en almindelig soldat, men en af disse med »rigtig kasket, hvid snor og alskens »tingeltangel« - formentlig en af de nok som bekendte »Obergefreitere«. Han ville da så forfærdelig gerne købe lidt smør og ost, og Christensen forbarmede sig over ham. Han havde nu også lagt ansigtet i »de bønlike folder«, så han

fik nogle kilo smør og lidt ost. Da han forlod mejeriet, vendte han sig omkring i porten, gjorde honnør - uden »Heil Hitler«, hvorefter han bukkede dybt. Det imponerede os nok lidt. I hvert fald vedrørende hans manglende »Heilen«. Vores kunde satte sig herefter ind i en militærvogn til et par andre af slagsen og kørte.

Christensen var flov over handelen. Han viste mig nogle pengesedler, som han havde modtaget som betaling. Sedlerne var store i omfang, men så lidt mærkelige ud. Det var ganske vist marksedler, men de lød på beløb, hvori indgik betegnelsen »Million« - om det var halve eller hele, husker jeg ikke. Det viste sig, at sedlerne hidrørte fra inflationstiden i mellemkrigsårene, hvor »Marken« var noteret så lavt, at værdien var angivet med alle disse nuller, og det vil sige, at de var intet værd. »Ja, vi kunne ikke rigtig finde ud af det med kursen - og så sproget«, sagde Christensen, »men jeg skal nok få hævn«, og det fik han.

Det var således på den tid, at al vor smørproduktion blev eksporteret til Tyskland gennem »Dansk Smørekseport« - det tidligere »Danish Dairies« - men det måtte det ikke hedde under krigen, det lød jo alt for engelsk. Der var fastsat strenge regler om, at smør til det sydlige skulle være fuldstændig fersk, det vil sige, det måtte ikke indeholde salt overhovedet, og det førte smørkontrollen tilsyn med ved hyppige kontrolbesøg, og det var dyrt at overtræde denne bestemmelse. Der skulle normalt et par kilo salt i een dagsproduktion smør.

En dag kom bestyreren hen til mig ved smørkernen og hviskede: »Nu har jeg det, nu ska' de f..... få smør med salt på brødet, vi putter en hel sæk salt i smørret i dag«, og det vil sige 30, måske 40 kg. Dette gode og efter min opfattelse religiøse menneske havde fået en idé. Vi hjalp hinanden med at løfte en hel sæk salt, som han selv kom slæbende med, op på lugekanten og sprættet op, hvorefter hele molevitten blev hældt i kernen. Lugen blev lukket, og jeg æltede

smørret færdigt. Hele produktionen - 5-6 dritler à 51 kg måtte nu anses for at være helt uspiseligt. »Nu må vi jo så håbe, at smørkontrollen eller politiet«, som også skulle tage prøver, »ikke kommer herud i dag«. Vi hørte ikke mere til sagen.

Når man tænker på, at smør på det tidspunkt var ca. 15 gange dyrere end salt, så var det jo da også endelig en god forretning for mejeriet.

Men det var en god fornemmelse for os, især mejeribestyreren, der talte meget om den famøse »smørhandel« for millionerne, og som var endt så nedværdigende og tragisk for ham.

Således beskrevet kan man vel med lidt god vilje betragte »denne lille affære« som en af de første sabotagehandlinger på den egn. Men det var kun vi to, der kendte til sagen og vidste besked. Bestyreren bad mig undlade at fortælle om vores hemmelighed til nogen som helst andre, »for så får min kone Christiane bare nys om sagen, og hun kan ikke tie stille om noget overhovedet«, og det skal nok passe.

Men een af os må have talt over os, for i løbet af få dage var det almindelig kendt, at på Vattrup Mejeri havde man vist »drillet tyskerne lidt« - og det var jo da ikke så ringe endda!

*E. Svejgaard Kristensen
dav. mejerielev*

Julehygge på Bernadottegården i Hadsund

Atter i år samledes beboerne på såvel plejehjemmet som i de beskyttede boliger i Hadsund med gæster ude fra til julehygge. Der var masser af god stemning og julemad, og det hele blev nydt til god musik og julesange.

Formanden for bestyrelsen fru Otte berettede spændende om en dansk families jul på Grønland, og der var amerikansk lotteri med masser af gevinster.

Personalet med forstanderen Kirsten Brams i spidsen havde som altid sørget for en førsteklases forplejning.

VMJ

RUNDE DAGE

*Ved Minna Dahl,
Sdr. Fasanvej 53, 4th
2000 Frederiksberg, tlf. 38 19 68 06*

For sent indsendte fødselsdage

1. januar

Eva Arildsen, 70 år
Bådsgaardsvej 21, 7730 Hanstholm

6. januar

Anna Engbjerg, 75 år
Vesterled 19, 5890 Hirtshals

10. januar

Arne Bøgholm, 75 år
Kathrineholmsalle 71 C, 8300 Odder

15. januar

Else Winther, 70 år
Edderkopvej 8, 9000 Aalborg

29. januar

Viggo Christoffersen, 80 år
Fårtoftevej 23, 7700 Thisted

30. januar

Richard Thomsen, 80 år
Ulvegravene 14, 9800 Hjørring

31. januar

Jørgen Christiansen, 80 år
Vendsysselsgade 10, 9000 Aalborg

8. februar

Georg T.W. Roed, 70 år
Ahornvej 16, 3200 Helsingør

18. februar

Erik Aarestrup, 75 år
Rytterbakken 14, 1, 3000 Helsingør

21. februar

Hans Peter Johansen, 80 år
Østerbyvej 13, 8632 Lemvig

23. februar

Kr. Poul Rasmussen, 85 år
Skårupvej 43, 1, 2650 Hvidovre

24. februar

Ejnar Christensen, 75 år
Motalavej 117, 4220 Korsør (Krigssejler)

26. februar

Ester Leth, 75 år
Øster Sundbyvej 41, 9000 Aalborg

Doris Jensen, 70 år

Flintevej 21, 9000 Aalborg

1. marts

Hans Baarup, 80 år
Alkjærparken 21, 6950 Ringkøbing

2. marts

Knud Holst, 80 år
Snebærvej 35, 9230 Svenstrup J.

Jørgen Barfoed, 80 år

Ved Fortunen 10A, 2800 Lyngby
(Neuengamme 69.426)

6. marts

Alvilda Borg, 90 år
Stadionvej 61, 5200 Odense V.

7. marts

Svend Aage Staalfos, 80 år
Poppelvænget 4, 2, 2800 Lyngby

8. marts

Erik Rex Christensen, 70 år
Klipvej 58, Fjand, 6990 Ulfborg
(Neuengamme 67.052)

9. marts

Svend Aage Nielsen, 70 år
H.C. Ørstedesvej 11, 6700 Esbjerg
(Neuengamme 68.361)

10. marts

Børge Heide Hansen, 90 år
Randbølvej 59, 1-118, 2720 Vanløse

Henrik Nielsen, 80 år

Borgmestervangen 8, 8900 Randers

11. marts

Gyta Dahl, 80 år
Vestervænge Alle 13, 9000 Aalborg

Valborg Zink, 70 år

Mosebrinken 5, 9210 Aalborg

14. marts

Ella Thomsen, 75 år
Ulvegravene 14, 9800 Hjørring

Axel Villadsen, 85 år

Digevej 6, 2670 Greve St.

18. marts

Ejvind Petersen, 80 år
Løvenørngade 44, 8700 Horsens

Frida Birkemose, 80 år

Gl. Køge Landevej 251 B, 1,
2650 Hvidovre

19. marts

Erik Borkmann, 75 år
Herningvej 213, 9220 Aalborg Øst

Gerda Nørgaard, 85 år
Bernadottøgården 84, 9560 Hadsund

21. marts

Max Taubert, 80 år
Islevbrovej 21 B, 1, 2610 Rødovre

22. marts

Georg Larsen, 90 år
Frederikssundsvej 203, 2700 Brønshøj

24. marts

Niels Gravensgaard, 80 år
Randalsvej 4, 7000 Fredericia
(Dachau 141.591)

29. marts

Ingemann Feltner, 80 år
Skovløbervangen 39A, 3500 Værløse

30. marts

G. Panum, 80 år
Glimvej 34, 2650 Hvidovre

31. marts

K. Hald Jørgensen, 80 år
Kildebrønde Landevej 13, 2670 Greve St.

Inger Boye, 85 år
Sindbjergvej 2 B, 8600 Silkeborg

2. april

Knud Dalgård, 75 år
Tværgade 107, 8340 Malling

3. april

Kirstine Juhl, 75 år
Jagtvej 7, 7000 Fredericia

8. april

Asmus Dahl, 85 år
Brumleby G. 292, 2100 Kbh. Ø.

9. april

Jens Aksel Christiansen, 80 år
Havelundsvej 27, 9830 Tårs

10. april

Villy Andersen, 75 år
Runddyssen 221, 9230 Svenstrup, Jylland

Lis Larsen, 75 år
Fligen 8, 9970 Strandby

11. april

Svend Jeppesen, 80 år
Klintholmparken 26, 9560 Hadsund

Ann Thomsen, 75 år
Uttrupvej 16, 9400 Nr. Sundby

13. april

Villy B. Jensen (Krølle), 75 år
Lindevej 12, 3200 Helsingø
(Dachau 142.598)

Børge Rørvang, 75 år
Grønlandsvej 12, 8800 Viborg

Axel Lauritzen, 85 år
Lundtofteparken 42, 2800 Lyngby
(Neuengamme 66.995)

Erik Rye Larsen, 80 år
Valdemarsgade 40, 5700 Svendborg
(Buchenwald, Neuengamme, Mühlberg)

14. april

Holger Boll, 75 år
Bakkebo 14, 9240 Nibe

Emil Burmeister, 80 år
Lundebjerg 49A, 2740 Skovlunde
(Krigssejler)

15. april

Svend Aage Holm Sørensen, 85 år
(Neuengamme 69.413)
El Pinzon Real, Apt. 3. Guadalmina Alta
E.29670 San Pedro de Alcántara, Malaga,
Spain

17. april

Ib Bentzen, 85 år
Sandkrogen 58, 2880 Bagsværd

NY BOG

VI HAVDE JO LÆRT AT HOLDE KÆFT ...

Samtaler med 30 veteraner fra
modstandskampen 1940 - 45

*"ikke engang min kone vidste det; men
nu kan jeg simpelthen ikke længere bære
på hemmeligheden alene"*

Modstandsfolkene blev under krigen
udsat for dramatiske hændelser –
hændelser, som efterlod dybe ar i
deres sind. Efter adskillige års
fortrængning og tavshed oplever
mange i disse år, at de traumatiske
oplevelser uafslutteligt dukker op igen,
og påvirker dem meget stærkt.

Kjeld Hjordt, som selv var med i den
aktive del af modstandsbevægelsen,
har gennem interviews med en lang
række tidligere modstandsfolk tegnet
et skarpt og indfølt billede af de
eftervirkninger, som de nu oplever, og
de hændelser, som ligger bag.

119 sider

Udkommer november

160,- kr.

Køb bogen i boghandlen

Forlaget System, Skt. Pauls Gade 25, 8000 Århus C, Tlf: 86 18 14 00

Emmy Pedersen

Fredag den 31. oktober blev der afholdt en reception på Bernadottegården i Roskilde i anledning af, at Emmy Pedersen havde været beboer her i 20 år.

Emmy Pedersen er en af de mange modstandsfolk, som gennem årene har boet på Bernadottegården og hun har på forskellig vis været med til at præge livet der. Emmy er i dag 76 år og er, trods det, hun er svært invalideret af leddegigt, en livlig og meget levende kvinde. Hun er københavner, født i Adelgade 33A over gården, hvor hendes far, der var postbud, og en hjemmegående mor dannede rammen om et hjem for 4 børn.

Som ung pige fik Emmy arbejde i Schous Sæbehus. Det var før den anden verdenskrig en af de få muligheder, en ung pige havde, når hun ikke havde haft mulighed for en videregående skolegang. Senere blev hun arbejdsløs, fik arbejde på et renseri, hvor hun lærte at stryge. Under besættelsen blev Emmy forlovet med Svend Ove Pedersen, som var jord- og betonarbejder, og de blev gift i 1944 og flyttede til Valby.

På det tidspunkt var Svend Ove allerede stærkt involveret i modstandsarbejde, idet han i vinteren 1943/44 blev tilknyttet sabotageorganisationen P. 5 under dæksnavnet »Lille Steen«. Emmy måtte som så mange andre hustruer modtage sin mand, når han kom sent hjem efter en aktion uden at stille spørgsmål, ligesom hun deltog i forefaldende illegalt arbejde som fordeling af illegale blade o.a.

Natten til den 26. september 1944 blev 11 af gruppen arresteret på grund af en stikker. Efter opholdet i Venstre Fængsel blev de alle sendt til koncentrationslejren Neuengamme. Efter hjemkomsten døde to af dem som følge af deres ophold i lejren. »Lille Steen« og Emmy slap, da de boede hos Emmys mor.

Efter 5. maj 1945 får de i oktober datteren Lone, som blev deres eneste barn, for det viste sig snart, at »Lille Steen« var stærkt præget af sit illegale arbejde, dertil kom at Emmys sygdom begyndte at skabe vanskeligheder for hende. De var begge syge

Emmy Pedersen, for bordenden, med sin familie

næsten hele tiden; men trods sygdommen fortsatte »Lille Steen« sit arbejde. Han fik mavesår og led af natlige mareridt. Emmys sygdom blev efterhånden så slem, at de i 1956 måtte flytte til Lejre ved Roskilde, men »Lille Steen« fortsatte sit arbejde i København, afbrudt af sygdommen. Som Emmy selv siger, »Det var en trist barndom for vores datter med to forældre, der altid var syge«.

Emmy blev mere og mere afhængig af sin mands hjælp, så da han døde i 1976, måtte hun flytte ind på et plejehjem i Borup, indtil der blev plads på Bernadottegården den 1. nov. 1977.

Her har Emmy, trods sit store handicap, lavet en aktiv tilværelse. Hun var medlem af Ældrerådet i Roskilde

i mange år, ligesom hun var medlem og formand for Beboerrådet i en del år. Da der blev oprettet Brugerråd, blev Emmy valgt til Bernadottegårdens brugerråd og blev et af dets to repræsentanter i Bernadottegårdens bestyrelse, hvor hun er meget aktiv. I dag er Emmy Pedersen som den foreløbige sidste tillidspost formand for Bernadottegårdens MF-klub. Klubben for de tidligere modstandsfolk og fanger.

Selv om du, Emmy, har en vanskelig tilværelse, hvor du er fuldstændig afhængig af andres hjælp, vil vi alligevel ønske dig tillykke med dagen og håbe for dig, at der endnu må være nogle gode dage for dig.

M.H.N.

Gæster ved Emmy Pedersens reception. Forrest t.h. borgmester Henrik Christiansen Roskilde

Drømmeturen til 4. maj Huset på Anholt

Vi søgte om huset og fik bevilliget 1. uge i august.

Hvor blev det en god oplevelse, vi havde jo været lidt spændte på, hvordan det skulle gå med fire generationer under samme tag. Alle med hver vores ideer om, hvornår og hvad man skulle spise, sove, bade, snakke, se TV osv.

Men I guder, hvor blev det en succes. Med øens særpræg, skønhed, fremmedartethed, rene badevand og spændende havn var alt det udenomske perfekt.

Selve huset ligger smukt og er godt indrettet (den gamle toldstation). Dog gik den højeste person, der boede på første salen rundt med et konstant blødende sår i panden. Han glemte simpelthen at dukke hovedet, når han skulle på toilet om natten.

Alt i huset fungerede, og mange nye ting er anskaffet. Det kunne jeg læse mig til af gæstebogen. Den dag, vi rejste, kom der minsandten 12 ny senge, og jeg håber vi får lejlighed til at prøve dem i 1998?

Huset på
Anholt.

Da øen kun er beregnet for biler til de fastboende, (vidunderligt) måtte vi bruge apostelens heste eller trampe i pedalerne på de lejede cykler. Så hurra for en næsten bilfri zone.

Afsted til Brugsen efter forråd til al folket. Jeg med oldebarnet i barne-stol. Ældstedatteren ved siden af på en herrecykel, skævende lidt til mine cykelkunds-kaber. Jeg havde ikke siddet på sådan en i ca. 10 år. Da min kunnen var blevet godkendt, blev vi enige om, at nu skulle der lidt sang på, så vi skrælede om kap vores yndlingssang »Når jeg ser et rødt flag smælde«. Efter den lidt revyviser, så vi vakte da nogen opmærksomhed, men fik mange glade smil med på vejen. En bemærkning fra min datter »Mor det er ligesom at være barn

igen«. Hun er 54 år. - »Her er den samme atmosfære, som der var på vores ferier for mange år siden«. Så kom der en lille klump i halsen, for hvor mange børn i dag kan huske om 50 år, at de har været med på ferie i en uspoleret natur.

Vi var ualmindelig heldige med vejret. Der var sol fra morgen til aften, og for os to gamle (Kaj og mig, hvis nogen skulle være i tvivl), var det også en tænk-som ferie. Gennem gæstebogen oplevede vi jo meget stærkt, hvorfor huset på Anholt overhovedet eksisterer. Vi tog afsked med huset og dejlige minder. Vi håber på gensyn.

Minna Dahl

Redaktøren med familie på »Sladrebænken«.

Afsked med Anholt; »kommer vi igen«?

Fra foreningerne

Landsforeningen af Gestapofanger

Repræsentantskabsmøde

I weekenden den 1.-2. november holdt Landsforeningen Gestapofangerne det årlige repræsentantskabsmøde i Grenå.

Formanden J.E. Finderup nævnte i sin beretning, at arbejdet med overdragelse af højtideligheder til Hjemmeværnet er faldet på plads for alle højtideligheder.

I det forløbne år er afdelingerne på Sjælland og i Århus nedlagt, og medlemmerne er opfordret til at melde sig ind som direkte medlemmer af Landsforeningen. Randersafdelingen fortsætter sit virke.

Regnskabet blev godkendt, og Landsforeningens kasserer igennem

20 år blev takket.

Under valg blev J.E. Finderup genvalgt med 6 stemmer mod 5 blanke. Alle andre valg var enstemmige genvalg. Altså også Else Bentzen som kasserer, om det også bliver til 25 års jubilæum, får tiden vise.

Efter en orientering fra Århus, Randers og F.I.R. kunne mødet afsluttes.

Ved den gode middag om aftenen orienteredes om en norsk forening, der arrangerer ture for unge nordmænd til koncentrationslejre. Ønsket er at skabe en lignende forening i Danmark.

Efter en pragtfuld bustur søndag formiddag, hvor der nedlagdes en

krans ved den ukendte engelske soldats grav på Dråby Kirkegård, kunne formanden ved frokosten takke Randersafdelingen for et perfekt arrangement, ønske alle en god tur hjem og et på gensyn i 1998.

EDR

N.B. Efter repræsentantskabsmødet var der konstituerende møde. Da alle valg var genvalg, fortsætter alle på de samme pladser som hidtil.

Finderup

Foreningen af Gestapofanger fra Besættelsen

Solveig Skjøtt 25 års jubilæum

Foreningen af gestapofanger fra besættelsen havde den 12. november generalforsamling på station I med et flot fremmøde, og her kunne vi fejre Solveig Skjøtt. 25 års jubilæum for den ældste fangeforening fra besættelsen.

Solveig har siden 1945 viet næsten hele sit liv for at samle alle, der har været fanger af Gestapo.

Solveig blev hyldet på værdig vis med fin tale af Salle Fischermann samt Jørn Jensen, der også bragte en flot blomsterhilsen fra Gilleleje - Græsted Byråd, med tak og mange kærlige hilsner fra borgmester Jannich Petersen. Bernth Johannesson mindedes den første gang, han så Solveig, nemlig da transporten afgik fra Vestre Fængsel til Frøslev. Bernth

konstaterede, det er 53 år siden. Flere af de andre på generalforsamlingen ønskede også tillykke.

PS: Den 12. november havde vi en meget flot julefrokost på Josty med fint besøg og alt for megen dejlig mad, snakken gik lystigt i 4 timer, og alle fik en gave med hjem samt ønsket om en glædelig jul.

Man enedes om at sende mange kærlige hilsner til vores bestyrelsesmedlem Ove Høeg, som efter sygdom nu er flyttet til Bernadottegården.

Jørn Jensen

Tur til Werradalen

I 1997 havde vi en dejlig tur til Werradalen, og flere af deltagerne havde foreslået, at vi skulle gentage turen i 1998.

Vi har derfor i bestyrelsen besluttet at efterkomme disse ønsker og har i samarbejde med 65-Ferie arrangeret en busrejse til Werradalen i perioden 14. til 20. juni 1998.

Rejsen starter på Søndre Boulevard ved Enghave Station den 14/6 1998 kl. 06.45, hvorfra vi kører til Rødby. Efter den korte overfart til Puttgarden kører vi videre ned gennem Tyskland, til vi når Bad Sooden - Allendorf, hvor vi skal bo på det dejlige kurhotel midt i byen.

Under vort ophold bliver der også mulighed for at deltage i et par ture, hvor vi bl.a. kører til bindingsværks-idyllen Hannoversch-Munden og til Lutherbyen Eisenach. På hotellet, der har elevator, bad og toilet på alle værelser og svømmehal, vil der også blive afholdt TE-dansant.

Bortset fra et enkelt måltid - frokost - er der fuld pension på hele rejsen, og alt dette koster kun pr. person: kr. 3.775,00 for indkvartering i dobbeltværelse og kr. 525,00 tillæg for eneværelse.

Prisen er inkl. gebyr til Rejsegarantifonden samt alle forsikringer.

Rejsedeltagere, der kommer fra Jylland eller Fyn, kan forvente at få rejseudgifter til Københavnen ud/hjem samt hotelovernatning i forbindelse hermed, betalt efter rejsen.

Da vi kun har 48 pladser, bedes tilmelding ske hurtigst muligt, dog senest den 1. april 1998.

Placering i bussen sker i den rækkefølge tilmeldingerne indgår.

*Med venlig hilsen
bestyrelsen*

G.A.

Krigssejlere

Julefest hos krigssejlerne

2. december blev der afholdt julefrokost hos krigssejlerne i Korsør. Vi var nogle stykker, der var indbudt til at deltage, bl.a. »Krølle« med frue, Mogens Henrik fra Bernadottegården med fru Hanne, Aksel og Annelise Clausen, redaktøren af bladet og undertegnede. Mogens Henrik holdt en kort tale hvori han fremhævede søfolkenes indsats allerede før Danmarks besættelse - men selvfølgelig navnlig under. Han overrakte en kuvert med et beløb doneret af Sjællandsafdelingen »De erhvervshæmmede fra Frihedskampen«. Da vi desværre måtte undvære formanden

Verner K. Nielsen, der på grund af en tragisk hændelse i familien ikke magtede at deltage, takkede Eigil B. Petersen på foreningens vegne.

Så var der ellers gang i det store kolde bord, hvor alskens herligheder var stillet frem. Tak til de søde sømandskoner, der sørgede flittigt for os alle.

Og som altid, når disse gæve søfolk er samlet, er der stemning og fest. Det er dog utroligt, som de mennesker kan finde de sjove episoder frem og more sig over dem - når man tænker på, at mange af oplevelserne stammer fra en rå og grusom tid.

Men ingen skal vist være i tvivl om, at der var fuld »skrue« på mellem de farlige sejladsere.

Godt mætte og glade drog vi mod Kbh. ved 19 tiden. I bilen sad jeg og nynnede for mig selv, »Jeg har en ven, en rigtig sejler« - Nej, jeg har sgu da flere.

Tak for den dag. *Minna Dahl*

Krigssejlertræf

Der vil blive afholdt et krigssejlertræf i weekenden den 22., 23. og 24. maj 1998. Arrangementet vil blive afviklet på et moderne kursuscenter ved Guldborgsund. Der vil blive deltagelse af gamle krigssejlere fra Newcastle, ligesom Inger Batchelor vil være til stede. Der er ikke på nuværende tidspunkt lagt noget fast program, men hovedvægten er lagt på kammeratligt og hyggeligt samvær. Enker og hustruer er naturligvis også velkomne. Er du interesseret, så reserver weekenden til dette træf. Opholdet bliver med fuld forplejning. Takket være en meget gavmild sponsor vil prisen blive nærmest symbolsk. Du kan ringe for nærmere oplysning på telefon 57 53 78 06 eller 53 57 08 44, bedst efter kl. 18.00.

E. Qvist

Krigssejlere og gæster ved julefrokosten i Korsør

Klip fra aviser og blade

Stiftstidende mandag den 28. september 1997

Refleks*Esmann*

Vi skylder dem, der døde på en pæl for os hin vinterdag i Skæring, at sætte dem et mere synligt og forpligtende minde.

»Den som glemmer historien, må leve den om igen«

I VOR TID kan en 35-årig opleves som en mand, der har slået søm igennem sin stol og er i slæbesporet i ræset mod »fornyelse«. Nå, man kan selvfølgelig trøste sig med sin erfaring.

Den, der agerer gauleiter for det historieløse system i en sådan atmosfære, vil selv blive indhenttet af tal på sin fødselsattest. Ungdom er ikke nogen permanent tilstand. Før eller senere vil hun/han selv blive offer for det, som nogen tror er fremskridtet.

I LYSET over dette scenario kan man se den genopblussede debat om Mindelunden i hjertet af sommerhusområdet i Skæring. Historien om de unge mænd, der med deres uselvskhed og mod gengav Danmarks sin værdighed, er gemt væk i et hjørne.

For to år siden - før 50-årsdagen for Danmarks befrielse - gjorde jeg opmærksom på, at mindestenen med navnene på de henrettede frihedskæmpere var fedtet ind i snavs og stod delvis skjult af bevoksning, ligesom der manglede siddepladser. Dengang var man dog mere optaget af pseudobegivenheden med en ukendt billedmagers selvpromovering i laserlys over Nordsøen.

Siden er stenen rensset, og man har fået nogle store træstammer at sidde på. Stedet har bevaret sin anonymitet, skiltningen er pauver med undtagelsen af påbudet om at holde sin hund i snor.

NU har en af frontfigurerne fra den danske frihedskamp, Jørgen Røjel, fremsat et fremragende forslag til en forbedring. Jeg tror ikke, at dets eventuelle gennemførelse ændrer en tøddel ved, at danskerne har gjort sig selv historieløse, men det er alligevel velkomment.

Røjel ønsker en reetablering af den gamle sammen-sunkne skydebane, hvor den første tyske massehenrettelse af danske frihedskæmpere fandt sted 2. december 1943. Han foreslår, at stedet forsynes med fem bronzepæle, der sammen med mindestenen opbygges som et national monument.

ÅRHUS vil kunne få et sted, der gør en historisk begivenhed nærværende. Forældre vil kunne tage deres børn med dertil, og besøget kunne få en særlig dimension, hvis man forinden fordybede sig i modstandsfolkernes afskedsbreve, der er trykt i bogen »De Sidste Timer«.

Hver og en trøster de dødsdømte kort før henrettelsen deres familier og vakler ikke i troen på, hvad der er rigtigt og forkert. De havde sat alle kræfter ind på at få regnskabet med livet gjort op. Angsten for ikke at have skænket det nok går igen i det hele. En ansvarsbevidsthed af fineste karat i tankevækkende kontrast til tidsånden.

»Jeg gjorde det ikke selv«, skriver studenten fra Aarhus Katedralskole, Georg Goritz Christiansen, »- jeg mener - det var, ligesom det ikke var mig selv - jeg skulde ud---«

Vi skylder dem, der døde på en pæl for os hin vinterdag i Skæring, at sætte dem et mere synligt og forpligtende minde. De fortjener selv hos os - de historieløse - mere end en snavset sten i en krog af en plantage.

Knud Esmann

MINDEORD

Jørgen Kjeldsen er død

Medlem af Kammeraternes Hjælpefonds forretningsudvalg overlærer Jørgen Kjeldsen er pludselig død.

Jørgen Kjeldsen var søn af oberst Kresten Kjeldsen, der var en af stifterne af Kammeraternes Hjælpefond, og som sad i fondens bestyrelse lige til sin død i 1994. Som 13-årig havde Jørgen oplevet, at hans far blev arresteret af tyskerne og efter hårde forhør på Staldgården i Kolding og korte ophold i Horserød og Frøslev blev deporteret til Tyskland og sendt til koncentrationslejren Porta Westfalica. Det var begivenheder, der kom til at præge min nationale og historiske bevidsthed, har han selv udtalt engang.

Efter soldatertjenesten var Jørgen Kjeldsen i nogle år ansat i politiet, indtil han i 1960 besluttede at blive lærer. Ved sin død havde han været ansat ved skolevæsenet i Ringe på Fyn i over 25 år.

Jørgen Kjeldsen blev indvalgt i Kammeraternes Hjælpefonds bestyrelse i 1995 og kom umiddelbart efter i fondens forretningsudvalg med henblik på at efterfølge Preben Feddersen som administrator af udlånet af huset på Kegnæs. Dette skete få måneder efter, idet Preben Feddersen døde i foråret 1996.

Jørgen Kjeldsen kom således kun i kort tid til at stå for udlånet af huset. Men i den korte tid det varede, røgtede han hvervet med stor omhu og interesse.

Da Jørgen Kjeldsens død indtraf, efter at bladets deadline var overskredet, var det ikke muligt at bringe meddelelsen om hans død før i dette nummer.

Jørgen Kjeldsens død efterlader et betydeligt savn i fondens bestyrelsen.

Hans Andersen.

Birthe og Jørgen Kjeldsen fotograferet ved Kammeraternes Hjælpefonds møde i juni måned 1996 (foto: HA).

NYE BØGER

Mine tyve børn

af Günther Schwarberg

Forlag: CDR . 167 sider illustreret

Pris kr. 248,00

Heldigvis er det billede af den tyske fortid, der langt hen ad vejen går ud på at fortrænge eller nedtone fortiden ikke eentydige blandt tyske journalister, forfattere og historikere, selv om der idag findes højreradikale grupper, der forsøger at gentage »løgnen« og heldigvis har en journalist/forfatter som Schwarberg gennem et mangeårigt detektivarbejde om jøderne og i denne bog om de jødiske børns skæbne i »Det tredje Rige« sat en minderune over 20 jødiske børns mord i april 1945. En minderune, der aldrig må forsvinde!

I januar 1977 læser Schwarberg - tilfældigt - 2 bøger, der omtaler 20 jødiske børns mord i kælderen i en skole i Bullenhusen Damm ved Hamburg. Han besøger det normalt ukendte mindsted, og han stiller sig - som journalist - det spørgsmål, hvorfor han ikke skriver denne historie.

Der gik nu mange år med at efterspore disse børn og deres endnu levende familie. Og selv om bogen nu er skrevet, er eftersøgningen efter slægtninge langt fra slut. Undersøgelsen fører ham fra land til land i Europa, tilfældigheder spiller ofte ind, som da han i arkivet for Sammenslutningen af Naziregimets Forfulgte i Frankfurt finder fotografierne af tyve børn, som en SS fotograf har taget for den SS læge, der i 45 var den hovedansvarlige for børnenes lidelser og død.

Disse fotos, der tilfældigvis bliver fundet, og støvet fra asken i KZ lejren Neuengamme, hvor børnene blev brændt, sætter Schwarberg i stand til at dette »hukommelsestab« der nu har været ret så længe, at skrive en bog om børnene, men også om forfatterens

opvækst under naziregimet i Tyskland.

Børnene »adopterer« han - selv om de adopterede allerede længe har været døde - og alligevel lever de, og nu er de, som han et sted skriver, hos mig hver dag. De bliver aldrig ældre. En af dem omtales Sergio, stadig 7 år og morsom som Pinocchio. Eleonora er 5 år, hun har aldrig gået i skole, og hun taler kun polsk. Sammenligningen af disse tyve børns mord og forfatterens opvækst som skolelærersøn i den lille by Vegesack viser nazificeringen og antisemismen i Tyskland i 30-erne.

Hans far blev aldrig nazist, selvom det var svært-som skolelærer-at stå uden for partiet.

Selv må Schwarberg også indgå i Hitlers hær, så forskellige steder som i Tyskland, Holland og tilsidst i Danmark ombord på destroyeren Karl Galster ved krigens slutning. Ved hjælp af breve, øjenvidner og det store arbejde med rekonstruktioner i hele Europa finder forfatteren ud af, hvordan deres familie, slægtinge og børnene arresteres og anbringes rundt om i riget i forskellige KZ-lejre.

I Auschwitz udtager Dr. Joseph Mengele børnene til »forsøgskaniner« for undersøgelse i lungetuberkulose på Dr. Heismeyers foranledning. Den 15. dec. 44 ankommer gruppen til KZ-Neuengamme.

I januar 45 ankommer Dr. Heismeyer til Hamburg og de første eksperimenter indledes. Eksperimenterne mislykkedes. Dr. Heismeyer får ingen professortitel!!

Den 20. april 45 får Neuengammes chef en hemmelig ordre om at opløse børneafdelingen. Dræbe børnene.

Børnene bliver nu - med løfte om at gense deres forældre- flyttet til Bullenhuser Damm, hvor de efter en bedøvende indsprøjtning-hænges.

Morderen udtrykker senere: De hænger nu som billeder på væggen«.

Schwarbergs beretning er til tider noget lakonisk, alligevel er det hans fortjeneste at have belyst begivenhederne helt op til vor tid på en sådan måde, at det virkelig kommer os ved.

Günter Schwarberg og hans kone og mange sympatisører stod i 1986 bag en international samling i Bullenhuser Damm. ligesom der er anlagt en rosenhave, som mere end en halv million mennesker har besøgt. Blev morderne straffet? Stort set ikke!!

Med skal det, at Gunther Schwarberg og Barbara Husing som de første tyskere fik Anna Frank prisen.

Ønsker man - på usentimental vis - at vide mere om jøderne og deres skæbne under Hitlerregimet, er dette bogen, man ikke kan komme uden om.

Kaj Christensen

Vi havde lært at holde kæft

Af Kjeld Hjordt.
119 sider (illustreret) kr. 160,00.
Forlag Systeme.

Dette er en vedkommende bog.

Der er nogle gentagelser i denne bog - det skal ikke bedømmes som en svaghed - måske tværtimod - men som dokumentation. Sådan var det »den-gang«.

30 modstandsfolk er blevet interviewet og har, som ikke altid er tilfældet i den slags samtaler, fået lov til at tale ud med egne meninger og ord.

Senvirkninger, der jo altid kommer, når mennesket har været ude for store psykiske belastninger, er godt beskrevet, ligesom der forsøges at skabe forståelse for disse virkninger også for nutidige mennesker, der nu, gennem frivilligt arbejde for FN på forskellige områder, kan lære af disse 30 menneskers skæbner, der her er omtalt.

I indledningen giver forfatteren i små delafsnit sin mening om hvilke handlinger, der særligt har påvirket modstandsfolkene, og dette er måske en af de vigtigste analyser til at forstå senvirkningerne.

Afsnittet om løgn og dårlig samvittighed er et lille afsnit, der dog fortæller meget om, hvordan modstandsmanden - over for familien - var alene, helt alene om sine selvbebrejdelser, ingen anden inden for familien kunne kontaktes, ingen kunne spørges. Dette var meget belastende og måske en af årsagerne til senvirkningerne.

En anden var den evige usikkerhed når man var »under jorden«, hvor skulle han sove i nat, næste nat og næste nat, hvem ville hjælpe, hvem ville sige nej, når han bankede på en dør, måske lige inden udgangsforbudet trådte i kraft. Han måtte stort set klare sig selv, på ondt og godt.

Bogen slutter med disse ord: »I årene forinden havde vi »bag fjendens linier« løst opgaver, der i dag kun gives til erfarne spioner og toptrænede elitesoldater. Vi gjorde det uførtødent, koste hvad det ville. Gang på gang ansigt til ansigt med erfarne frontsoldater eller

sadistiske landsforrædere.

Alligevel blev vi efter krigen mødt med nedladende bemærkninger. »Det var jo bare en gang røvere og soldater«.

Vi fik i det store og hele ikke mulighed for at tage til genmæle. Stille forsvandt vi. Tvunget ud i ubemærketheden. Tavsse med vemod bed vi harmen i os.

Vi havde jo lært at holde kæft«.

Kan bogen imidlertid hjælpe andre, der har eller vil få psykiske skader, er den ikke skrevet forgæves.

Kaj Christensen

Søfolk og Fiskere under 2. verdenskrig

Mindebog. 2208 omkom.
Samlet af Bent Ørberg. 184 sider.
Eget forlag

I pressemeddelelsen angives, at alle navne på søfolk i Danmark og Færøerne, der omkom som følge af Verdenskrigen fra september 1939 og indtil 1945, er med. Såvel udeflåden (krigssejlerne) som hjemmeflåden, herunder fiskerne i både Danmark og Færøerne.

Bogen er uden tilskud fra rederierne-bortset fra Torm A/S og derfor næsten alene betalt af Bent Ørberg.

Dette har været et stort arbejde - et anerkendelsesværdigt arbejde. Familie og venner kan i denne bog se, hvor pårørendes skib er forlist, løbet på en mine, torpederet eller måske bombet og beskudt. Skibenes navne optræder i alfabetisk rækkefølge med navne på omkomne og antal. Ligeledes er rederiet angivet. Der er ligeledes et alfabetisk navneregister. Bogen er derfor let at finde rundt i. Godt!

Mindre godt er det, at det virker diskriminerende, at alle søfolk er angivet med navn og stilling ombord, undtagen maskinpersonellet, der er alene opgivet som maskinen og ikke som rigtigt er: Maskinmester eller maskinassistent.

Ville Bent Ørberg anvende ordet maskinen på dette personale, burde han have omtalt resten af besætningen som: Broen, dækket, maskinen og kabyssen.

Med skal det dog, at han i afsnittet Marine/Søværnet anfører en maskinmester.

Godt bogen er skrevet/samlet, men kedeligt at stillingsbetegnelserne ikke er »vel udført«.

Kaj Christensen

ADRESSELISTE

BUCHENWALD-KLUBBEN

Fmd.: Hans Andersen, Sløsevej 19,
4894 Østre Ulslev, tlf. 53 86 55 59.
Kass.: Ernst Steen, Vendersgade 6,
1363 København K, tlf. 33 12 85 95.
Sommer: Møststien 6, Vester Lyng,
4500 Nykøbing S, tlf. 59 91 01 20.
Sekr.: Georg Andersen, Kongshaven 42 A,
2500 Valby, tlf. 36 17 47 88.

Odense: Jørgen Hedegaard Larsen,
Højvænget 2, 5230 Odense M., tlf. 66 11 33 85.

Aalborg: Fmd.: Chresten Stendahl, Rind-
dalen 33, 9550 Mariager, tlf. 98 54 14 26.

Kass.: Henry Jensen, Østerled 44, 9370 Hals,
tlf. 98 25 18 56.

DACHAU-KLUBBEN

Fmd.: John Nielsen, Margrethevej 28, Ejby,
4070 Kirke Hyllinge, tlf. 46 40 50 87.
Kass. Ernst Nielsen, Strandagervej 9,
Munkrup, 3250 Gilleleje. Giro 6 45 87 18,
tlf. 49 71 86 59.

ALLIEREDE KRIGSSEJLERES VETERANFORENING

Fmd.: Verner Nielsen, Fjordvænget 9, 4220
Korsør, tlf. 53 57 08 44.

KRIGSSEJLERGRUPPEN 1939-1945

Bent Ørberg og Bjørg Vitnes, Torvegade 64,
3. & 4. sal tv., 1400 København K.,
tlf. 32 95 22 06 / 32 95 55 04.

LANDSFORENINGEN

ERHVERVSHÆMMEDE FRA FRIHEDSKAMPEN

Fmd.: Bernth Johannesson, Johs. V. Jensens
allé 48, 4 tv., 2000 Frederiksberg C.,
tlf. 36 16 32 84.

Kass.: Knud Poulsen, Julsøvej 380,
8240 Risskov, tlf. 86 17 20 48, Giro 543 27 23.

Omegnsafdelingen:

Fmd.: Kurt Jacobsen, Dyrehavegårdsvej 15,
2800 Lyngby, tlf. 45 88 17 21.
Kontoret: Kongevejen 256 A st,
2830 Virum, tlf. 45 85 58 98, Giro 8 81 17 88.
Kontortid for sociale sager: Tirsdag 10-12.
Sommerferie 3/6-31/8.

Esbjerg afd.: Fmd.: Marius Jensen,
Jagtvej 22, Hjerting, 6710 Esbjerg V.,
tlf. 75 11 64 18.

Kontor: Gammel Fritidscenter, Gønnevangs-
vej (ved Østerbycentret), 6700 Esbjerg.
Åbent hver onsdag kl. 14-17.

Sydøstjysk afd.: Fmd.: Jens Jac. Jensen,
Frederik den III vej 3, st, 7000 Fredericia,
tlf. 75 92 54 57.

Kontor: Vendersgade 28, tlf. 75 93 29 73,
åbent tirsdag 14-16.

Kolding: Kontor: Staldgården.
Åbent torsdag kl. 14-16, tlf. 75 53 18 84.

Odense afd.: Fg. formand Holger Jørgensen,
Tjørnehaven 30, 5220 Odense SØ,
tlf. 66 10 35 43.

Kass.: Alfred Andersen, Bregnevej 7,
5220 Odense SØ, tlf. 66 11 58 69.

Sydfyns afd.: Fmd.: Ole Martinussen, Bru-
uns Alle 20, 5700 Svendborg, tlf. 62 21 40 48
Konsulent: Hjarne Ditlevsen,
Løkkentoft 15, 5700 Svendborg.
Kontor: tlf. 62 20 15 52 (bedst kl. 08.00-11.00).

Sjællands afd.: Fmd.: Mogens Henrik Niel-
sen, Nystedvej 14, Veddelev, 4000 Roskilde,
tlf. 46 75 77 13.

Kass.: Villy Jensen, Lindevej 12,
3200 Helsingø, tlf. 48 79 45 91.

Aalborg afd.: Fmd.: Børge Dahl, Herskinds-
gade 9, 9000 Aalborg, tlf. 9812 84 92.
Kontor: Sofiendalsvej 80, 9200 Aalborg SV,
tlf. 98 18 58 18.

Åbent torsdage 10-16. Åbent for kammerat-
ligt samvær torsdag 14-17.

Århus afd.: Fmd.: Wilfred Thomsen,
V. Stuckenbergsvej 25, st, 8210 Aarhus V.,
tlf. 86 10 41 25.

Kass.: Erik Bjørn Nielsen, Brovænget 25,
8250 Egå, tlf. 86 22 29 48.

Centrets adresse: Skovvangsvej 220,
8200 Århus N, tlf. 86 16 91 18 i åbningstiden:
Tirsdag og torsdag kl. 10-12.

LANDSFORENINGEN GESTAPOFANGERNE

Fmd.: J.E. FINDERUP, Bernadotteparken 57,
4000 Roskilde, tlf. 46 35 39 11.

Kass.: Else Bentzen, Nørre Boulevard 62,
8900 Randers, tlf. 86 42 69 61, Giro 207 13 04.

Randers afd.: Fmd.: Frode Greve Rasmussen,
Lyngdalvej 18, 8500 Grenå, tlf. 86 30 90 76.

Kass.: Ejnar Hulten, Møllevej 69, Hornbæk,
8900 Randers, tlf. 86 41 81 81.

FORENINGEN AF GESTAPO- FANGER FRA BESÆTTELSEN

Fmd.: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128,
3500 Lille Værlose, tlf. 44 48 56 74.

Kass.: Salle Fischermann, Toftekærvej 28 C,
2820 Gentofte, tlf. 39 65 89 90.

HANNOVER-STÖCKEN

Fmd.: Peter Møller Madsen, Sjelør Boule-
vard 12,2 tv., 2450 Kbh. SV., tlf. 36 16 60 98.

Kass.: Carl Adolf Sørensen, Egernevej 24,
8270 Højbjerg, tlf. 86 27 23 47.

HORSERØD

Fmd.: Harry Em. Rasmussen, Ejgårdsvej 14B,
st. tv. 2920 Charlottenlund, tlf. 39 64 11 84.

Kass.: Gertrud Stjernholm Nielsen, Ved Bel-
lahøj 23 B, 7. sal. 2700 Brønshøj,
tlf. 38 60 91 20.

NEUENGAMME-FORENINGEN

Fmd.: Helge Hansen, Hovedgaden 38,
4350 Ugerløse, tlf. 53 48 80 09.

Kass.: Søster Lærche, Immerkær 25, 2. tv.,
2650 Hvidovre, tlf. 36 75 58 03.

RAVENSBRÜCK-GRUPPEN

Astrid Blumensaadt, Carlsgade 5,
5000 Odense C., tlf. 66 12 79 08.

SACHSENHAUSEN- FORENINGEN

Fmd.: Peder Søegård, Amerikavej 7, 4. th.,
1756 København V.,
tlf. 31 23 02 14/55 44 10 32.

Fax. 31 23 02 14 eller 55 44 10 32.

Kass.: Emmy Eskildsen, Nansengade 22,
5000 Odense C., tlf. 66 11 92 52.

Odense: Evald Lægteskov, Granparken 128,
5240 Odense NØ. tlf. 66 10 24 15.

STUTTHOF-FORENINGEN

Fmd.: Helge Kierulff, Bernadottegården,
blok 3. H.H. Kochsvej 4, 4000 Roskilde,
tlf. 46 36 08 35.

Kass.: Hertha Berthelsen, Landlystvej 72,
2650 Hvidovre, tlf. 36 75 97 13.

THERESIENSTADT-FORENINGEN

Fmd. Birgit Krasnik Fischermann, Gl. Vartov
Vej 29 2' tv., 2900 Hellerup,
tlf. 39 62 83 55.

Kass.: Heinz E. Hess, Elverhøjen 1 C,
2730 Herlev, tlf. 44 94 44 41.

ARBEJDSKADESTYRELSEN

Æbelogade 1 - Postboks 3000 - 2100 Køben-
havn Ø., tlf. 39 17 77 00, Fax. 39 17 77 11.

Konsulent Anne Lise Clausen.
Kontortid: tirsdag kl. 11 - 13.00. Tlf. 39 17 78 60

FERIEMULIGHEDER:

Anholt: Ejers af De Erhvervshæmmede.
12 senge. Adresse: 4. Maj-huset, 8582 Anholt
by. Henv. til S.E.F. Skovvangsvej 220, 8200
Århus N. Tlf. 86 16 91 18, i kontortiden eller
Knud Poulsen, Julsøvej 380, 8240 Risskov,
tlf. 86 17 20 48. Ansøgning om ophold i
højsæsonen skriftligt senest den 1. februar.
Kegnæs: Ejers af Kammeraternes Hjelpe-
fond. Se bladets side 2.

»Nors Hovedgård«: Selvejende institution.
12 senge. Adresse: Hindingvej 38, Nors,
7700 Thisted. Henv.: Alex Bindeballe,
tlf. 97 91 11 12.

Ansøgning skriftligt senest 1. februar.
Smidstruphytten: Ejers af Foreningen af
Gestapofanger fra Besættelsen. 4 senge.
Henv. til: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128,
3500 Lille Værlose, tlf. 44 48 56 74.